

**“ULUSLARARASI KATILIMLI OSMANLI BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİ  
SEMPOZYUMU” HAKKINDA [ON THE “INTERNATIONALLY  
PARTICIPATED SYMPOSIUM ON THE HISTORY OF OTTOMAN SCIENCE  
AND THOUGHT”]**

Bir beylikten bir imparatorluğa doğru ilerleyen süreçte Osmanlı, salt diplomasi tarihi açısından değil, bilim ve düşünce tarihi açısından da önemli gelişmelere imza atmıştır. Bu gelişmelerin siyasi tarih ile ilgili kısmı büyük bir külliyat oluştursa da, kapsayıcılıktan uzak gözükmektedir. Benzer bir durum bilim ve düşünce tarihi çalışmaları için de geçerlidir. Mevcut literatür, Osmanlı düşün hayatını bütün yönleriyle ele almak şöyle dursun, önemli ölçüde eksikliklerle maluldür. Oysaki bilim ve düşünce tarihi üzerine yapılan araştırmalar, siyasi ve iktisadi başarıların, bilimsel ve kültürel gelişmelerle organik bağlantısının olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bakış açısına koşut olarak, Osmanlı düşünce hayatının incelenmesine katkı sağlamak amacıyla Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından 08-10 Mayıs 2014 tarihleri arasında “Uluslararası Katılımlı Osmanlı Bilim ve Düşünce Tarihi Sempozyumu” düzenlenmiştir.

Prof. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM (Başkan / Gümüşhane Üniversitesi), Prof. Dr. Hasan AYIK (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi), Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ (Karadeniz Teknik Üniversitesi), Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM (Atatürk Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Kemal SAYLAN (Gümüşhane Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Merve KARAÇAY TÜRKA (Gümüşhane Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Yakup KAHRAMAN (Gümüşhane Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Mehmet Fatih GÖKÇEK (Gümüşhane Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Ümit ÖZTÜRK (Gümüşhane Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Seda ÖZSOY (Gümüşhane Üniversitesi) ve Atilla DURMAZ'ın da (Gümüşhane Üniversitesi) aralarında bulunduğu kurul tarafından düzenlenen sempozyumun açılış toplantısı 08 Mayıs 2014 Perşembe günü 09: 30'da, Gümüşhane Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Kâtib Çelebi Salonu'nda gerçekleşmiştir. Kâtib Çelebi ve Ali Kuşçu salonlarında yapılan 16 oturumda, toplam 52 bildirinin sunulduğu sempozyum, 09 Mayıs 2014 Cuma günü akşamında düzenlenen gala yemeği

ve 10 Mayıs 2014 Cumartesi günü yapılan şehir turunun ardından noktalanmış ve matematik, tıp, geometri, astronomi, mühendislik, felsefe, mantık, kelam, tasavvuf, fıkıh, edebiyat alanlarındaki sunumlarla bağlantılı olarak aşağıdaki sonuç bildirisi kaleme alınmıştır.

Uluslararası Katılımlı Osmanlı Bilim ve Düşünce Tarihi Sempozyumu, bu alanda ne kadar çok çalışma yapılırsa yapılsın alanı tüketici ve kuşatıcı araştırmaların henüz yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymuştur.

1. Taşköprülüzade ve Kâtib Çelebi örneğinde görüldüğü üzere Osmanlı'da ilimler tasnifinin öncelikli çalışma alanı olarak belirlenmesi, akli ve nakli ilimlerin birlikte ele alınması gerektiğini bir kez daha ön plana çıkarmıştır.

2. Özellikle Osmanlılarda doğa bilimleri ve matematik bilimleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Matematiksel bilimler (astronomi, fizik, aritmetik, geometri) derlemesi olan Hoca İshak Efendi'nin Mecmû'a-i Ulûm-i Riyâziyye'si her yönüyle çeşitli bildirilerin içinde sunulmuş ve eserin önemi vurgulanmıştır. Ancak görülmüştür ki bu konularda İshak Hoca'nın ötesine geçmek gerekmektedir. Osmanlılardaki modern matematik sembolleri, eski sembollerle karşılaştırılarak incelenmiş ve bunların temelindeki mantık ortaya konmuştur.

3. Gazali'ye ilişkin önyargıların yani ondan sonra ortaya konulanların birer tekrardan ibaret olduğu düşüncesinin ya da Gazali'den sonra felsefenin İslam dünyasında tıkanıdığına dair görüşlerin dayanaksız olduğu belirginlik kazanmıştır. Bu alanda salt felsefe araştırmaları yerine Osmanlı'da kelâma ve tasavvufa dayalı felsefi yaklaşımların ön plana çıktığı görülmüştür.

4. Osmanlı döneminin düşünsel yapısının daha iyi anlaşılması için edebi metinlere dayalı yeni felsefe ve bilim okumalarına ihtiyaç hissedilmiştir.

5. Osmanlı bilim ve düşünce geleneğini anlamak için felsefi okumalar yanında tasavvufi ve kelami anlayışların da derinlemesine incelenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

6. Günümüz çevre sorunlarına, Mecelle örneğindeki kanun koyuculuğuyla örfün hukuk nezdindeki itibarına, ilmiye sınıfının sosyal ihtiyaçlarına cevap veren yaklaşımlarıyla Osmanlı hukukunun modern dönemde yeniden ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır.

7. İstanbul'da gayrimüslimlerin tıp alanındaki çalışmaları ve azınlıklar tarafından açılan hastanelerin yapısının aktarımıyla birlikte Osmanlı Devleti'nde tıp alanında

karşımıza çıkan yabancı etkisi gündeme taşınmıştır. Bu etki aynı zamanda Osmanlı coğrafyasındaki azınlıklara yönelik hoşgörülü tavrın da bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

8. Osmanlı siyasi düşüncesi bağlamında değerlendirebileceğimiz Osmanlı-İran savaşlarında Safevilere karşı Osmanlı tarih yazıcılarının bakış açısı değerlendirilmiştir. Kimi kriz dönemlerinde yönetime karşı gündeme gelen fetvalarla katılımcı ruh, Hoca Sadeddinzâde ailesi örneğinde tartışmaya açılmıştır. Osmanlı elçilerinin buldukları ülkelerin bilimsel konumunu öğrenme konusundaki gayretleri sefaretnameler örneğinde ortaya konulmuştur.

9. Osmanlı bilimler nazariyesinde mantık ilminin öncelikli bir yeri olduğu belirlenmiştir.

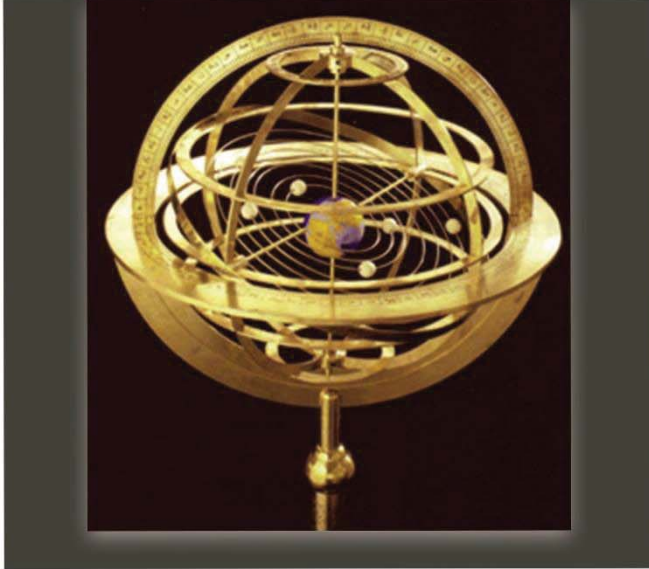
10. Osmanlı tekkelerinin sadece dini bakımdan önemli olmayıp topluma rehberlik yapan ve düşünce geleneğine hizmet eden birer ocak olduğu anlaşılmıştır.

11. Günümüz Türkiye'sinin yaşadığı toplumsal ve siyasi sorunlarına çözümler üretilmesi amacıyla tarihsel arka plan olarak Osmanlı'nın siyaset düşüncesi de dikkate alınmalıdır. Cumhuriyet dönemi Türkiye'sini anlamak için Osmanlı ve Selçuklu gibi Türk tarihinin temel dinamikleri olan devletlerin de düşünsel yapısının anlaşılması gereklidir.

12. Osmanlı'nın her bir bilim dalı için yeni inceleme ve araştırmaların sunulduğu sempozyum ve kongrelerin düzenlenmesi gerektiği, genelden özele doğru inilecek çalışmalara kapı aralanmasının önemi ortaya konulmuştur. Aynı zamanda bunun disiplinler arası ortak çalışmalarla daha çok anlam kazanacağı tespit edilmiştir.



## GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ



# ULUSLARARASI KATILIMLI OSMANLI BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİ SEMPOZYUMU

### AÇILIŞ

GŞÜ Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fak.  
Çok Amaçlı Salon, Bağlarbaşı, GÜMÜŞHANE  
08 Mayıs 2014 Perşembe  
Saat: 09.30-10.30

### OTURUMLAR

GŞÜ Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fak.  
1. Kâtib Çelebi Salonu  
2. Ali Kuşçu Salonu  
08 Mayıs 2014-09 Mayıs 2014

### ONUR KURULU

Prof. Dr. İhsan GÜNAYDIN  
(Gümüşhane Üniversitesi Rektörü)  
Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY  
(29 Mayıs Üniversitesi)  
Hilmi YAVUZ  
(Bilkent Üniversitesi)

### DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. M. Muhsin KALKIŞIM - Başkan  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Prof. Dr. Hasan AYIK  
(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)  
Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ  
(Karadeniz Teknik Üniversitesi)  
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM  
(Atatürk Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Kemal SAYLAN  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Merve KARAÇAY TÜRKAL  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Yakup KAHRAMAN  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Ümit ÖZTÜRK  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Seda OZSOY  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Fatih GÖKÇEK  
(Gümüşhane Üniversitesi)  
Atilla DURMAZ  
(Gümüşhane Üniversitesi)

### İLETİŞİM

Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi  
Bağlarbaşı Mah., Gümüşhanevi Kampüsü  
29100 Gümüşhane, TÜRKİYE

Tel. / Faks: +90 (456) 2337406  
E-Posta: [bilimtarih@gumushane.edu.tr](mailto:bilimtarih@gumushane.edu.tr)  
Genel Ağ: <http://bilimtarih.gumushane.edu.tr>

### DESTEKLEYEN KURULUŞLAR





